

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Розглянуто роль та значення інформаційної системи бухгалтерського обліку на торговельному підприємстві, запропоновано визначення інформаційної системи торговельного підприємства, розроблено модель інформаційної системи бухгалтерського обліку торговельного підприємства, яка дозволить покращити управління підприємством в умовах кризи.

Рассмотрены роль и значение информационной системы бухгалтерского учета на торговом предприятии, предложено определение информационной системы торгового предприятия, разработана модель информационной системы бухгалтерского учета торгового предприятия, которая позволит улучшить управление предприятием в условиях кризиса.

Significance and functions of the informative system of record-keeping is considered on a point-of-sale enterprise, offered determination of the informative system of point-of-sale enterprises, developed the model of the informative system of record-keeping of point-of-sale enterprise, which will allow to improve the management by an enterprise in the conditions of crisis.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах фінансової кризи якість інформаційної системи бухгалтерського обліку на торговельному підприємстві виступає одним з визначальних чинників безперервності та ефективності його діяльності. Збалансована єдина інформаційна система здатна допомогти у вирішенні більшості завдань управління на підприємствах роздрібної торгівлі, для яких найбільш важливими є процеси закупівлі-продажу товарів. Надійність, адекватність і своєчасність обліково-аналітичної інформації, а також комплексність обліково-аналітичної системи важко переоцінити в умовах розмаїття торгово-технологічних процесів, які відбуваються на підприємствах роздрібної торгівлі.

Усі ці чинники вимагають серйозної роботи щодо вдосконалення методологічних і організаційних засад побудови та функціонування системи бухгалтерського обліку як важливого засобу реалізації ефективних управлінських рішень в умовах невизначеності та мінливості економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій та навчальній літературі все більше обґрунтовується та поширюється системний підхід до бухгалтерського обліку. Зокрема це праці таких вчених,

як Пушкар М.С., Петрук О.М., Бондаренко Н.В., Кузнєцова С.О., Коваленко О.В., Янков В.Н. та ін. У той же час протягом багатьох років поняття системи бухгалтерського обліку та підходи до її побудови на підприємствах залишаються дискусійними. В одних джерелах система бухгалтерського обліку трактується, як відособлена сукупність взаємодіючих між собою елементів, яка створює певну цілісність, має визначені інтегральні властивості, що дозволяє їй виконувати в середовищі визначені функції [1, с. 12-16]. В інших систему бухгалтерського обліку розглядають комплексно і пропонують наступне визначення: система бухгалтерського обліку – визначений логічний комплекс, сформований на основі Плану рахунків заданої опції (виробничої, доходної, прибуткової, витратної), узагальнюючий процес виробництва, забезпечення і реалізації, вирішує чітко визначену ціль на мікро- та макрорівні, забезпечує управління підприємством та його центрами відповідальності на основі реалізації тактичних і стратегічних рішень [2].

До теперішнього часу, не дивлячись на велику кількість і різноманіття наукових робіт з цієї області, бракує системних досліджень, присвячених організації бухгалтерського обліку і створенню єдиної обліково-аналітичної інформаційної системи на підприємствах роздрібно-ї торгівлі, адекватної вимогам ринку і міжнародним стандартам.

Мета та завдання статті. Метою даної статті є побудова інформаційної системи бухгалтерського обліку на торговельному підприємстві, яка якнайкраще задовольнить потреби управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. За висловленням Біла Гейтса сучасні інформаційні системи – це сьогодні не тільки сервери, що виконують об'ємні розрахунки [3, с. 32]. Їх завданням сьогодні стає забезпечення того, щоб інформація працювала в інтересах її споживачів.

Аналіз літературних джерел та специфіки діяльності сучасних підприємств роздрібно-ї торгівлі дозволяє визначити інформаційну систему торговельного підприємства як сукупність механізмів організаційної взаємодії, що дозволяють на основі систематичного аналізу зовнішнього й внутрішнього середовища одержувати необхідний обсяг інформації про поточний стан і передбачувані зміни й забезпечувати її цілеспрямований рух між структурними підрозділами підприємства.

Інформаційна система управління складається з п'яти компонент:

1. Персонал, що оперує системою й виконує при цьому безліч різноманітних функцій.

2. Процедури, як автоматизовані, так і мануальні, які виконуються в процесі збору, обробки та зберігання даних про діяльність підприємства та оточуюче середовище.

3. Власне дані про діяльність підприємства та оточуюче середовище.

4. Програмне забезпечення, яке використовуються для обробки й зберігання даних про діяльність підприємства.

5. Інфраструктура інформаційних технологій, що включає в себе комп'ютери, периферійні пристрої та засоби комунікації.

Сукупність цих п'яти компонентів дозволяє виконувати дві найбільш важливі функції, що забезпечують діяльність будь-якої організації:

1. Збір та зберігання даних про факти діяльності організації, а також про зміни в ресурсах, що відбулися в результаті цих подій, з метою надання менеджерам, працівникам і іншим зацікавленим користувачам можливість проаналізувати результати цих подій.

2. Трансформацію даних в інформацію, яка дозволяє менеджерам виконувати планові, виконавчі й контрольні функції.

Одним з основоположних принципів формування системи управління є її відповідність організаційній структурі підприємства роздрібною торгівлі та створення дієвої, раціональної системи інформаційної підтримки прийняття рішень. При цьому у процесі управління традиційно виділяють такі функції, як управління фінансами, маркетинг, логістика, управління продажами і т. ін. Кожна з означених систем формує певні інформаційні масиви, на стику яких знаходиться бухгалтерія підприємства, що зумовлює відображення у її діяльності всього спектру управлінських функцій (рис. 1).

Одним з найважливіших безумовно є блок управління. Проте на сьогодні багато керівників не завжди усвідомлюють роль цього блоку в корпоративній інформаційній системі, недосить чітко розуміють його цілі і завдання. У сучасних умовах блок управління через свої функції виступає як основний інформаційний фундамент управління внутрішньою діяльністю підприємства роздрібною торгівлі, його стратегією і тактикою.

Саме блок управління має встановити уніфіковані правила формування цілісного інформаційного масиву (корпоративної бази даних), у якому на рівні символів або абстрактно-понятійних описів відображаються фізичні процеси, що становлять фінансового господарську діяльність підприємства торгівлі. Крім того, саме блок управління відповідає за встановлення режиму функціонування персоналу та набір процедур, що виконуються під час збирання, обробки та надання інформації для прийняття управлінських рішень. В управлінському блоці мають бути закладеними основні правила функціонування перших

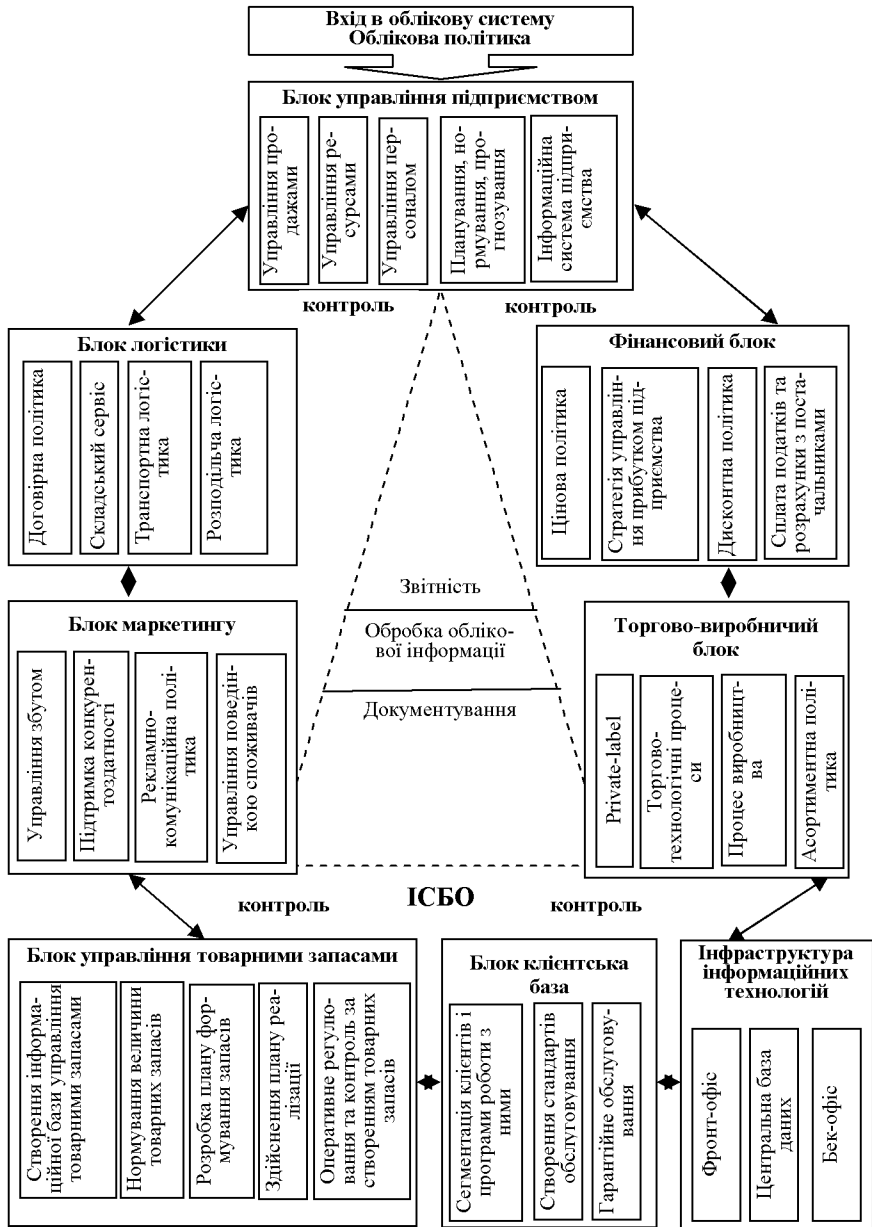

Рисунок 1 – Інформаційна система бухгалтерського обліку торговельного підприємства

трех компонент корпоративної інформаційної системи, які реалізуються за допомогою відповідного програмного та технічного забезпечення системи. Тобто, інформаційні потоки торговельного підприємства формуються і обробляються з використанням сучасної інфраструктури інформаційних технологій.

Будь-яка інформаційна система характеризується наявністю технології перетворення вихідних даних у результативну інформацію. Такі технології прийнято називати інформаційними. Інформаційна технологія не може існувати окремо від технічного і програмного забезпечення. [4, с. 126]. Дослідження особливостей діяльності підприємств нових торговельних форматів дозволило нам представити цей блок у наступному вигляді (рис. 2).

Основу запропонованої системи складають: фронт-офіс – касова програма і торгове устаткування, для виконання всіх касових операцій; центральна база даних, яка дозволяє організувати рівні умови доступу до інформаційних ресурсів усім робочим групам; та бек-офіс – програмний засіб для управління торгівлею в магазині, контролю продажів і закупівель, розрахунків з постачальниками, реєстрації руху товару за первинними документами, ціноутворення, інвентаризації, а також допоміжних операцій: друк цінників, зважування, друк етикеток з штрих-кодами.

Особливу увагу під час формування інфраструктури інформаційних технологій сучасного торговельного підприємства необхідно звернути на вибір конкретних видів програмного забезпечення, щоб не виникла ситуація, коли на одному підприємстві різні робочі групи використовують для виконання функцій інформаційного забезпечення різні програмні засоби. Таке положення за різних форматів зберігання даних для різних програмних засобів робить неможливою спільну працю з даними в процесі колективної діяльності, яка характерна для підприємств торгівлі. Якщо, наприклад, в торговельному залі закінчується товар певної групи, про це відразу необхідно повідомити на склад, інакше товар надійде в торговельний зал невчасно і підприємство недоотримає прибуток.

Таким чином виникає необхідність в розробці та застосуванні комплексу різних інформаційних технологій, які будуть направлені на вироблення єдиної корпоративної політики розвитку.

Важливим елементом інформаційної системи є клієнтська база. Сьогодні вченими та практиками багато уваги приділяється «управлінню клієнтською базою» (customer base management–CBM) або «управлінню взаємовідносинами з клієнтами» (customer relationship management–CRM) [5, р. 366]. За своєю сутністю це пошук шляхів

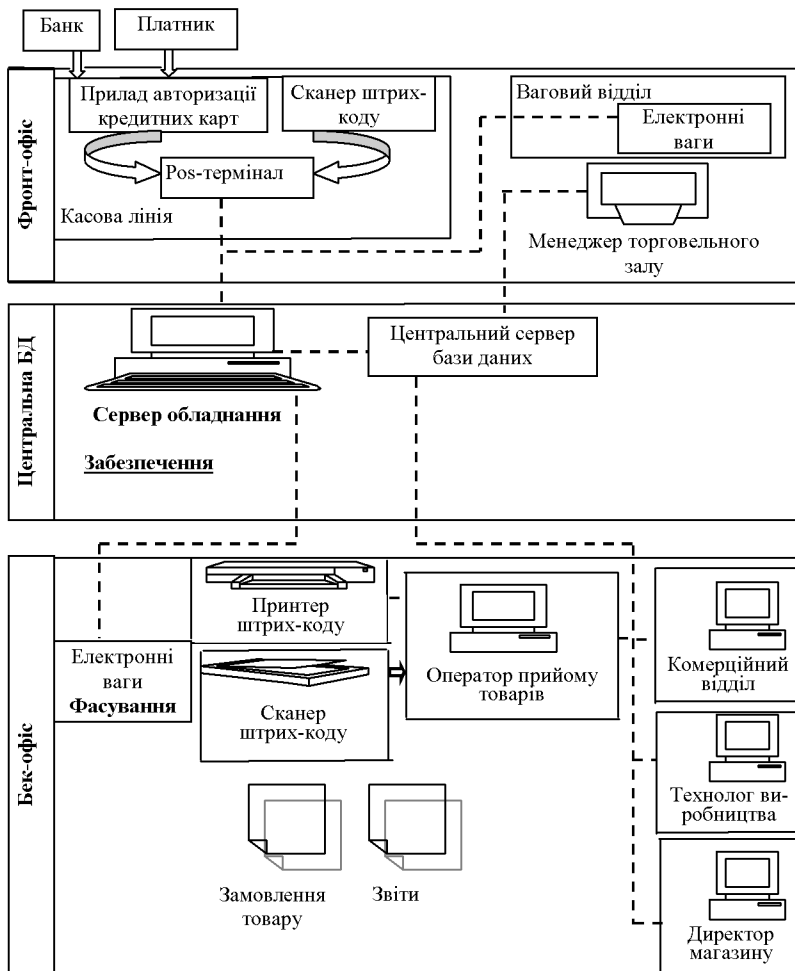

Рисунок 2 – Інфраструктура інформаційних технологій торговельного підприємства

сегментації клієнтської бази для виявлення перспективних клієнтів, які найімовірніше купуватимуть більше, або швидше за все зроблять свою першу покупку, оскільки їм приділили увагу. Завдання маркетингових і торговельних заходів — досягти мінімальних витрат на продаж, що приведе до вищих доходів. У ідеалі кожен контакт з клієнтом повинен

знайти своє відображення в електронній базі даних. Будь-який відділ продажу реалізує програми роботи з клієнтами. Це можуть бути адресні розсилки інформації, спеціальні пропозиції для груп клієнтів (наприклад компанія «Метро» кожного місяця надсилає власникам «карток покупців» каталог товарів, які можна у них придбати). У цьому випадку перед відділом продажу так само стоять завдання, виконання яких вимагає наявності певної інформації, а саме:

- виділення груп клієнтів, які відповідають заданим критеріям;
- доставка їм необхідної інформації і контроль її отримання;
- контроль над ходом реалізації програми;
- оцінка результатів реалізованих програм.

Наприклад торговельна мережа супермаркетів «Наш край» під час покупки товару на 200 грн. оформлює покупцеві дисконтну картку, одночасно з цим особисті дані покупця заносяться у базу даних, на основі цих даних формуються електронна клієнтська база мережі.

Таким чином, для ефективної роботи відділу продажу необхідний інструмент, який дозволить би стимулювати отримання інформації, забезпечив її зберігання, обробку і аналіз. Саме таким інструментом для відділу продажу повинна стати клієнтська база даних.

Висновки. Побудована з урахуванням наданих пропозицій корпоративна інформаційна система дозволить сформувати інтегровану базу даних, яка забезпечить процес управління корисними інформаційними ресурсами.

Проте, сам по собі факт наявності інформації не є запорукою адекватних управлінських рішень. За висловленням одного з найвідоміших менеджерів наших часів Лі Якока: «ключ до успіху зовсім не інформація. Він в людях» [6, с. 84]. На наш погляд, що не менш важливим є факт правильного сприйняття інформації суб'єктами управління.

Побудована за запропонованою моделлю корпоративна інформаційна система торговельного підприємства дозволить підвищити ефективність управління за такими напрямками як:

1. У напрямку політики інтелектуалізації праці : посилити креативність інформаційних процесів, впровадити інтелектуальний інтерфейс; організувати співробітництво управлінського персоналу усіх ланок.
2. У напрямку політики оптимізації праці : спростити процес експлуатації та супроводження; організувати максимально відкритий доступ до інформації; розширити коло користувачів.

3. У напрямку політики оптимізації даних : систематизувати інформаційні ресурси; уніфікувати засоби кодування та доступу до даних; підвищити корисність інформаційних ресурсів.

Корпоративна інформаційна система, побудована на основі даної моделі, з одного боку, служитиме джерелом інформації для супроводу процесу організації товароруху і інструментом для роботи з інформацією, що надходить і акумулюється, а з іншого, дозволить контролювати стан справ у будь-який момент часу за виділеними параметрами.

Список літератури

1. Кузнецова, С. Система бухгалтерского учета: методологические и правовые аспекты формирования [Текст] / С. Кузнецова // Бухгалтерский учет и аудит – 2008. – № 4 – С. 12–16.

2. Ткач, В. И. Международная система учета и отчетности [Текст] / В. И. Ткач, В. М. Ткач. – М. : Финансы и статистика, 1991. – 160 с.

3. Гейтс, Б. Бизнес со скоростью мысли [Текст] / Б. Гейтс. – Изд. 2-е, испр. – М. : Эксмо, 2002. – 480 с.

4. Івахненко, С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку: історія, теорія, перспективи [Текст] / С. В. Івахненко. – Житомир : АСА, 2001. – С. 126.

5. Romney, Marshall B. Accounting information systems [Text] / Marshall B. Romney, Paul John Steinbart. – 9th ed. – Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education, Inc., 2003. – 735 p.

6. Якока, Л. Кар'єра менеджера [Текст] : [пер с англ.] / Л. Якока, при участии У. Новака; [общ. ред. и вступ. ст. С. Ю. Медведева]. – М. : Прогресс, 1991. – 384 с.

Отримано 15.09.2009. ХДУХТ, Харків.

© А.С. Крутова, О.О. Нестеренко, 2009.

УДК 659.22 656.1

І.В. Нестеренко, канд. екон. наук

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Висвітлено питання податкового контролю як функції менеджменту, визначено стадії його впливу на здійснення державного управління суспільством.

Рассмотрены аспекты налогового контроля как функции менеджмента, определены стадии его влияния на осуществление государственного управления обществом.